

ПРОЕКТ

Вноситься
Кабінетом Міністрів України

Д. ШМИГАЛЬ

“03” червня 2021 р.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про юстицію, дружню до дитини

Цей Закон має на меті створення умов для організації та ефективної діяльності юстиції, дружньої до дитини, що відповідає вимогам Конвенції про права дитини, міжнародним стандартам щодо захисту прав дитини і є основою для запобігання правопорушенням у дитячому середовищі, належного поводження з дитиною в контакт з законом та її соціальної реабілітації, запобігання вторинній віктимізації дитини, яка є потерпілою чи свідком.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) виведення дитини з кримінального провадження — звільнення дитини в конфлікті із законом від кримінальної відповідальності на стадії досудового розслідування із застосуванням до неї відновного примирення (медіації) чи інших відновних заходів за наявності визначених законом підстав;

2) відновні заходи — заходи щодо дитини в конфлікті із законом, які не є покаранням або адміністративним стягненням і можуть застосовуватися залежно від стадії провадження прокурором, судом, міждисциплінарною командою з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах;

3) вторинна віктимізація — повторна травматизація психіки дитини, яка є потерпілою чи свідком, внаслідок проведення неодноразових співбесід з нею суб'єктами юстиції щодо дітей, а також під час безпосередніх контактах з підозрюваним, обвинуваченим;

4) дитина у контакті із законом — дитина, яка перебуває у сфері діяльності юстиції щодо дітей, зокрема дитина у конфлікті із законом, або дитина, яка є потерпілою чи свідком у кримінальному провадженні або у справі про адміністративне правопорушення;

5) дитина у конфлікті із законом — дитина, яка підозрюється, обвинувачується або визнана винуватою у вчиненні кримінального правопорушення або щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення чи визнана такою, яка вчинила адміністративне правопорушення, або дитина, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною Кримінального кодексу України;

6) корекційна програма — соціально-психологічний, медико-психологічний, педагогічно-виховний захід або система таких заходів, що застосовується задля корегування поведінки дитини у групі ризику або соціальної реабілітації дитини у конфлікті із законом, дитини у контакті із законом;

7) спеціальна методика опитування/допиту дитини — спосіб опитування/допиту дитини, яка потерпіла або стала свідком кримінального правопорушення, дитини у конфлікті із законом фахівцями юстиції щодо дітей в дружньому до дитини середовищі та умовах, які мінімізують та не допускають повторної віктимізації дитини, з урахуванням її індивідуально-психологічних та психофізіологічних властивостей, з відеофіксацією або у режимі відеоконференції без безпосереднього контакту дитини з підозрюваним чи обвинуваченим (“Зелена кімната”, “Барнахус” тощо);

8) перебування дитини у групі ризику — стан дитини, поведінка якої суперечить етичним чи правовим нормам та не тягне притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності, але потребує корекційного втручання;

9) відновне примирення (медіація) — позасудова процедура врегулювання конфлікту шляхом переговорів дитини у конфлікті з законом та потерпілого за допомогою одного або кількох посередників (медіаторів) з метою примирення та усунення, за можливості, наслідків, спричинених правопорушенням;

10) соціально-психологічна реабілітація дитини у конфлікті із законом — повернення дитини у конфлікті із законом до системи суспільних зв’язків шляхом відновлення або формування сталих навичок поведінки, що відповідає соціальним нормам;

11) юстиція щодо дітей — система органів та установ держави й місцевого самоврядування, що у взаємодії з сім’ями, закладами освіти та охорони здоров’я, громадськими об’єднаннями, благодійними організаціями, територіальними громадами за допомогою

соціально-психологічних, медико-психологічних, педагогічно-виховних, превентивних та правозастосовних заходів сприяють запобіганню перебування дитини у групі ризику та вчинення правопорушень дитиною, здійснюють виведення дитини з кримінального провадження, соціальну реабілітацію, захист прав, свобод та інтересів дитини у контакті із законом.

Стаття 2. Принципи юстиції, дружньої до дитини

1. Юстиція, дружня до дитини, ґрунтується на принципах:

- 1) забезпечення найкращих інтересів дитини;
- 2) верховенства права;
- 3) презумпції невинуватості;
- 4) поваги до людської гідності;
- 5) заборони дискримінації;
- 6) забезпечення участі дитини у розгляді та вирішенні її справи;
- 7) спеціалізації;
- 8) доступності;
- 9) розумності строків;
- 10) міждисциплінарності;
- 11) проактивності;
- 12) забезпечення відновного примирення;
- 13) співрозмірності (пропорційності) відповідальності дитини у конфлікті з законом;
- 14) забезпечення процесуальних прав дитини у контакті з законом;
- 15) індивідуалізації підходу до дитини у контакті з законом.

2. Принципи, передбачені цієї статтею, застосовуються щодо дітей у контакті з законом так само, як і щодо дорослих осіб, і не можуть бути обмежені або скасовані під приводом забезпечення найкращих інтересів дитини або вікових особливостей дитини.

3. Всі рішення та дії суб'єктів юстиції щодо дітей повинні відповідати інтересам дитини, зокрема, сприяти захисту прав, свобод та інтересів і соціальній реабілітації дитини у контакті із законом.

4. Кожна дитина у контакті із законом має право вільно висловлювати погляди з усіх питань, що її стосуються. Думці дитини приділяється належна увага, якщо дитина такого віку та рівня розвитку, що може її висловити.

5. Юстиція щодо дітей має спеціальну мету, становить систему спеціалізованих установ щодо дітей, здійснюється в порядку спеціальних процедур, відмінних від загального порядку здійснення правосуддя, та передбачає спеціалізовану підготовку фахівців.

6. Кожна дитина має право на вільний доступ до усіх суб'єктів юстиції щодо дітей. Кожній дитині з урахуванням її віку та рівня розвитку гарантується право на отримання інформації про її права та обов'язки, на звернення до суду та суб'єктів юстиції щодо дітей безпосередньо або через представника чи законного представника, на оскарження рішень суб'єкта юстиції щодо дітей в адміністративному чи судовому порядку, на безоплатну правничу допомогу.

7. Міждисциплінарний підхід у юстиції, дружній до дитини, передбачає:

1) використання у діяльності суб'єктів юстиції щодо дітей комплексу знань щодо дитини у сфері права, психології, педагогіки та медицини задля урахування вікових особливостей дитини у контакті з законом;

2) координацію дій та співпрацю суб'єктів юстиції щодо дітей;

3) реалізацію повноважень суб'єктів юстиції щодо дітей у взаємодії з сім'єю, закладами освіти, охорони здоров'я та соціального захисту населення, територіальними громадами, громадськими об'єднаннями, благодійними організаціями;

4) надання правничої та соціальної допомоги дитині у контакті з законом, її батькам та іншим особам, які виконують обов'язки щодо виховання дитини.

8. Проактивний підхід у юстиції, дружній до дитини, передбачає пріоритетність запобігання перебуванню дитини у групі ризику та вчиненню нею правопорушень, усунення криміногенних ризиків у дитячому середовищі, а також запобігання віктимізації дитини у контакті з законом.

9. Відновний підхід у юстиції, дружній до дитини, передбачає впровадження відновного примирення (медіації) та застосування інших відновних заходів, передбачених цим Законом, до дітей, які перебувають у конфлікті із законом, а також пріоритетність некарального реагування на правопорушення дітей.

10. Заходи відповідальності, що застосовуються до дитини у конфлікті з законом, мають бути пропорційними (співрозмірними) вчиненому дитиною діянню, враховувати індивідуальні особливості дитини, відповідати соціальним, медичним, освітнім потребам дитини з огляду на її вік, стать, фізичні та психологічні особливості та забезпечувати її соціальну реабілітацію.

11. Поводження з дитиною у контакті з законом повинно відбуватися в умовах найсприятливішого для неї оточення із застосуванням спеціальних методик у відповідно обладнаних приміщеннях з урахуванням її віку, статі, фізичних та психологічних особливостей, потреб у психологічній, соціальній та правничій допомозі.

Стаття 3. Сфера дії Закону

1. Цей Закон визначає засади здійснення юстиції, дружньої до дитини, та регулює відносини у сфері юстиції щодо дітей.

2. Дія цього Закону поширюється на правовідносини за участю дітей у контакті з законом, батьків або інших законних представників дитини у контакті з законом, дітей, які перебувають у групі ризику, а також на органи, установи, посадових й інших осіб юстиції щодо дітей, заклади освіти та охорони здоров'я, громадські об'єднання, благодійні організації, фізичних осіб, які беруть участь у діяльності юстиції щодо дітей.

Стаття 4. Правові та організаційні засади юстиції щодо дітей

1. Правовою основою створення та діяльності системи юстиції щодо дітей є Конституція України, Конвенція про права дитини, інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цей Закон, Закони України "Про охорону дитинства", "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" та інші закони, які врегульовують питання юстиції щодо дітей.

Стаття 5. Суб'єкти юстиції щодо дітей

1. Суб'єктами юстиції щодо дітей є:

1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику;

2) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей;

3) уповноважені підрозділи територіальних органів Національної поліції;

4) прокуратура;

5) центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг;

6) служби у справах дітей;

7) органи пробації;

8) спеціальні виховні установи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань;

9) центри соціально-психологічної реабілітації дітей.

2. У реалізації функцій юстиції щодо дітей беруть участь батьки або інші законні представники дитини у контакті з законом та/або дітей, які перебувають у групі ризику, представники органів місцевого самоврядування, адвокати, центри з надання безоплатної правничої допомоги, надавачі соціальних послуг, заклади освіти, громадські об'єднання, благодійні організації, медіатори, волонтери.

Стаття 6. Вимоги до фахівців юстиції щодо дітей

1. Підготовка та підвищення кваліфікації фахівців юстиції щодо дітей повинна включати вивчення:

1) міжнародних норм і стандартів та національного законодавства з питань захисту прав дітей;

2) особливостей розвитку дітей різних вікових груп;

3) системи захисту прав дитини;

4) особливостей провадження у справах за участю дитини;

5) особливостей запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі;

6) особливостей надання соціальних послуг.

2. Фахівці юстиції щодо дітей (поліцейський, дізнавач, слідчий, прокурор, соціальний працівник, медіатор, персонал органу пробації, спеціальної виховної установи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, закладу соціально-психологічної реабілітації дітей у конфлікті з законом) проходять відповідну фахову підготовку згідно з єдиними стандартами навчання фахівців юстиції щодо дітей, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Стаття 7. Взаємодія суб'єктів юстиції щодо дітей

1. Взаємодія суб'єктів юстиції щодо дітей засновується на командному підході у протидії перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі, а також на захисті прав дитини.

2. Організаційними формами взаємодії суб'єктів юстиції щодо дітей є:

1) консультативно-дорадчий орган з питань правосуддя щодо дітей при Кабінеті Міністрів України, склад і порядок роботи якого визначається положенням, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

2) міждисциплінарні команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, склад і організація роботи яких визначається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Консультативно-дорадчий орган з питань правосуддя щодо дітей при Кабінеті Міністрів України:

1) координує діяльність суб'єктів юстиції щодо дітей, в тому числі через залучення до реалізації завдань у сфері юстиції щодо дітей міжнародних організацій, громадських об'єднань, благодійних організацій, волонтерів тощо;

2) узагальнює та аналізує практику застосування законодавства суб'єктами юстиції щодо дітей;

3) розробляє стратегії запобігання перебуванню дітей у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі й сприяє їх реалізації;

4) здійснює та/або бере участь у проведенні досліджень і впровадженні міжнародних стандартів та практик у сфері юстиції щодо дітей;

5) бере участь у розробленні проектів нормативно-правових актів з питань, що належать до її компетенції.

4. Міждисциплінарна команда з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах:

1) розробляє та рекомендує для прийняття органами місцевого самоврядування проекти місцевих цільових програм запобігання перебуванню дітей у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі;

2) узагальнює та аналізує практику запобігання перебуванню дітей у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі;

3) розробляє та рекомендує для застосування уповноваженими суб'єктами юстиції щодо дітей індивідуальні та групові заходи запобігання щодо дітей у групі ризику;

4) розробляє та рекомендує для застосування уповноваженими суб'єктами юстиції щодо дітей індивідуальні плани соціальної реабілітації дітей у конфлікті з законом на підставі відомостей про дитину та умови її життя, заходи щодо захисту прав та інтересів дітей потерпілих та свідків, надає прокурору рекомендації щодо можливості виведення дитини у конфлікті із законом із кримінального провадження і застосування до неї відповідних відновних заходів;

5) приймає рішення про застосування відновних заходів до дитини, яка до досягнення віку кримінальної відповідальності вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною Кримінального кодексу України.

До складу міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, на постійній основі входять представники служби у справах дітей, уповноваженого підрозділу територіального органу Національної поліції, центру соціальних служб, центру надання соціальних послуг.

У разі потреби до складу міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та до її засідань з окремих питань можуть залучатися представники центрів з надання безоплатної правничої допомоги, закладів освіти та/або органів управління у сфері освіти, закладів охорони здоров'я та соціального захисту населення, громадських об'єднань, благодійних організацій, волонтери, науковці тощо.

Координація роботи міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється службою у справах дітей.

5. Інформація про розпочате кримінальне провадження щодо дитини, протокол про адміністративне правопорушення дитини, або про виявлення дитини потерпілого чи свідка, яка потребує захисту її прав та інтересів у зв'язку з вчиненим правопорушенням, повинна бути негайно надана службі у справах дітей, надавачам соціальних послуг відповідними уповноваженим підрозділом територіальних органів Національної поліції, слідчим, дізнавачем, прокурором, особою, яка склала протокол про адміністративне правопорушення.

У разі, якщо внаслідок оцінки потреб дитини в контакті із законом підтвердилася інформація про перебування її в складних життєвих обставинах, служба у справах дітей зобов'язана забезпечити заходи соціального захисту такої дитини та організувати надання необхідних соціальних послуг їй/її сім'ї відповідно до законодавства.

6. Формами взаємодії суб'єктів юстиції щодо дітей з громадськими об'єднаннями, благодійними організаціями, волонтерами є:

1) договір між суб'єктом юстиції щодо дітей та громадським об'єднанням, благодійною організацією, волонтером про надання допомоги та послуг дітям у контакті з законом, їхнім сім'ям;

2) соціальне замовлення на виконання профілактичної, соціально-реабілітаційної та іншої діяльності у сфері юстиції щодо дітей;

3) організація спільних інформаційних, виховних, просвітницьких заходів з метою захисту прав дитини, запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі, запобігання та протидії порушенням прав дітей;

4) інші форми, визначені законодавчими та нормативно-правовими актами.

Стаття 8. Фінансове забезпечення юстиції щодо дітей

1. Фінансування юстиції щодо дітей здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів відповідно до законодавства, спеціальних фондів, коштів установ та організацій, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів осіб, які беруть участь у реалізації функцій юстиції щодо дітей, та інших джерел, використання яких не заборонено законом.

Розділ II ЗАПОБІГАННЯ ПЕРЕБУВАННЮ ДИТИНИ У ГРУПІ РИЗИКУ ТА ВЧИНЕННЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття 9. Мета та завдання запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Метою запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі є встановлення та підтримання правового порядку у соціальному середовищі, сприятливого для зростання, виховання та всебічного розвитку дитини.

2. Завданнями запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі є:

- 1) зниження рівня правопорушень та віктимізації дитини;
- 2) виявлення та усунення обставин, що зумовлюють перебування дитини у групі ризику та вчинення правопорушень дитиною;
- 3) виявлення та усунення віктимогенних чинників порушень прав дитини;
- 4) формування у дитини світогляду та поведінки, яка відповідає прийнятим у суспільстві цінностям, нормам та стандартам, навичок ненасильницького спілкування та мирного розв'язання конфліктів, мотивації до правослухняної поведінки та поваги до прав людини;
- 5) формування у батьків, інших законних представників дитини світогляду, заснованого на дотриманні прав дитини та мотивації до захисту прав дитини.

Стаття 10. Система запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Діяльність із запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі включає загальні та спеціальні заходи запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі.

2. Загальні заходи запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі включають правопросвітницьку та правовиховну роботу з дитиною, її батьками, законними представниками та здійснюються суб'єктами юстиції щодо дітей, визначеними статтею 5 цього Закону, за місцем проживання дитини та її сім'ї або за місцем навчання дитини (у позанавчальний час, за погодженням із закладом освіти або його засновником).

3. Спеціальні заходи запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі включають:

1) виявлення та усунення причин та умов перебування дитини у групі ризику чи їх віктимізації;

2) групову та індивідуальну роботу з дитиною у групі ризику, її сім'єю, у разі схильності до вчинення порушень прав дитини.

Стаття 11. Обставини, що свідчать про перебування дитини у групі ризику

1. Обставинами, що свідчать про перебування дитини у групі ризику, є:

1) вживання спиртних напоїв;

2) вживання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння тощо;

3) вживання наркотичних засобів, психотропних або токсичних речовин;

4) немотивовані втечі з дому або закладу охорони здоров'я, закладу освіти або іншого дитячого закладу, у якому дитина постійно проживала;

5) статева розпуста або проституція;

6) відсутність контролю за поведінкою дитини внаслідок невиконання або неналежного виконання батьками або особами, які їх замінюють, передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання дитини;

7) залучення дитини до будь-якої роботи, яка може становити небезпеку для здоров'я, бути перешкодою в одержанні нею освіти чи завдавати шкоди її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному та соціальному розвитку;

8) домашнє насильство, булінг.

2. Встановлення обставин, що свідчать про перебування дитини у групі ризику, здійснюється суб'єктами, визначеними частиною першою статті 14 цього Закону.

Стаття 12. Спеціальні заходи запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Спеціальними заходами запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі є:

- 1) усунення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень;
- 2) поліцейське піклування;
- 3) усне або письмове попередження дитини;
- 4) профілактична бесіда;
- 5) корекційна програма;
- 6) тимчасове влаштування дитини, у тому числі у сім'ї родичів, у сім'ї патронатних вихователів, наставництво над дитиною.

Стаття 13. Порядок застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень у дитячому середовищі, здійснюється за результатами відповідного кримінального провадження або справи про адміністративне правопорушення уповноваженою особою територіального органу Національної поліції, шляхом внесення відповідного подання до підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, суб'єктів господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності.

Інформація про результати розгляду подання про усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень у дитячому середовищі, та вжиті заходи надається протягом одного місяця з дня отримання такого подання. Особи, винні в умисному невиконанні подання про усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень у дитячому середовищі, несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

2. Поліцейське піклування застосовується уповноваженим підрозділом чи уповноваженою особою територіального органу Національної поліції, щодо дитини, яка залишилася без догляду, або в разі загрози її життю та полягає в передачі дитини батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування в порядку, передбаченому Законом України "Про Національну поліцію".

3. Усне попередження про неприпустимість поведінки дитини, яка порушує етичні або правові норми, у випадку одиничного прояву перебування дитини у групі ризику, застосовується уповноваженою особою територіального органу Національної поліції, керівником служби у

справах дітей або уповноваженою ним особою, до дитини та/або до батьків чи інших законних представників дитини. При застосуванні усного попередження до дитини обов'язковим є повідомлення батьків чи інших законних представників дитини та служби у справах дітей. У випадку повторного порушення дитиною етичних або правових норм застосовується письмове попередження у визначеній суб'єктом внесення формі.

4. Профілактична бесіда проводиться уповноваженою особою територіального органу Національної поліції, керівником служби у справах дітей або уповноваженою ним особою, з дитиною та/або з батьками чи іншими законними представниками дитини, поведінка якої вимагає профілактичного втручання. Профілактична бесіда з дитиною проводиться у присутності її батьків або іншого законного представника дитини в службовому приміщенні відповідного державного органу чи служби або за місцем проживання чи навчання дитини (у позанавчальний час, за погодженням із закладом освіти або його засновником) не більше однієї години. Дитині та/або батькам або іншому законному представнику дитини роз'яснюються соціальні та правові наслідки поведінки дитини, яка порушує етичні або правові норми, й виносяться попередження про застосування іншого спеціального заходу запобігання у випадку продовження таких дій.

5. Корекційні програми призначаються для дитини, поведінка якої потребує тривалого профілактичного втручання, рішенням служби у справах дітей на основі рекомендацій міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Корекційні програми реалізуються центрами соціальних служб, центрами надання соціальних послуг, центрами медико-соціальної реабілітації дітей, центрами соціально-психологічної реабілітації дітей, громадськими об'єднаннями, благодійними організаціями, які реалізують такі програми, за місцем проживання, перебування або навчання дитини (у позанавчальний час, за погодженням із закладом освіти або його засновником). Тривалість корекційної програми становить від одного до шести місяців і не менше ніж шість годин протягом місяця.

6. Підставою для застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі може бути:

1) повідомлення або заяви фізичних і юридичних осіб, а також повідомлення в засобах масової інформації про наявність визначених статтею 11 цього Закону обставин, що свідчать про перебування дитини у групі ризику;

2) встановлення обставин, що свідчать про перебування дитини у групі ризику, або фактів віктимізації дитини, зумовлених однією з обставин, визначених статтею 11 цього Закону;

3) матеріали, що надійшли від суб'єкта юстиції щодо дітей чи закладу освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, органу державної влади чи органу місцевого самоврядування.

7. Рішення суб'єкта юстиції щодо дітей про застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі є обов'язковим для виконання дитиною, поведінка якої потребує профілактичного втручання, її батьками або іншими законними представниками.

8. Невиконання дитиною, щодо якої застосовано спеціальний захід запобігання, вимог рішення суб'єкта юстиції щодо дитини, є підставою для застосування до неї іншого спеціального заходу запобігання.

9. Умисне невиконання батьками або іншими законними представниками чи дитиною рішення суб'єкта юстиції щодо дітей про застосування спеціального заходу запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі є підставою для притягнення батьків або інших законних представників до відповідальності.

10. Рішення суб'єкта юстиції щодо дітей про застосування спеціального заходу щодо дитини у групі ризику вручається дитині, її законному представнику і може бути оскаржено дитиною, її законним представником у встановленому законом порядку.

Стаття 14. Суб'єкти застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Суб'єктами застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі є:

- 1) служби у справах дітей;
- 2) центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг;
- 3) уповноважені підрозділи територіальних органів Національної поліції;
- 4) центри медико-соціальної реабілітації дітей;
- 5) притулки для дітей;
- 6) центри соціально-психологічної реабілітації дітей.

2. Уповноважені підрозділи територіальних органів Національної поліції здійснюють:

- 1) превентивну роботу з дітьми;
- 2) поліцейське піклування щодо дітей;

3) вжиття заходів для запобігання та припинення жорстокого поводження стосовно дітей, зокрема домашнього насильства, булінгу учасника освітнього процесу;

4) вжиття заходів згідно із законодавством України щодо відповідального батьківства;

5) забезпечення партнерства та комунікації зі службою у справах дітей, громадою з питань безпеки, захисту прав дітей та організації превентивної роботи з ними;

6) участь у межах компетенції в провадженні діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття повної загальної середньої освіти, сприяння в межах компетенції веденню обліку дітей шкільного віку.

3. Служби у справах дітей, центри медико-соціальної реабілітації, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації, центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг здійснюють діяльність із застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі у межах повноважень, визначених Законами України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" та "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю".

4. До діяльності із застосування спеціальних заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі можуть залучатися у межах повноважень заклади освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, педагогічні працівники та інші учасники освітнього процесу, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, благодійні організації, центри з надання безоплатної правничої допомоги, волонтери тощо.

Стаття 15. Участь батьків та інших законних представників дитини у застосуванні заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Батьки, інші законні представники дитини зобов'язані виховувати дитину у духові правослужняності, поваги до моральних цінностей, прав і свобод інших людей, сприяти виробленню сталих навичок поведінки, що відповідає соціальним нормам, навичок ненасильницького спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

2. Батьки, інші законні представники дитини у конфлікті з законом зобов'язані виконувати законні вимоги суб'єкта юстиції щодо дітей, співпрацювати з закладом освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, громадським об'єднанням, благодійною організацією, які залучені до застосування заходів запобігання перебуванню їхньої дитини у групі ризику та вчиненню нею правопорушень, здійснювати контроль за виконанням дитиною у межах визначеної цим Законом компетенції відновних заходів.

Стаття 16. Участь закладів освіти, педагогічних працівників у застосуванні заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Заклади освіти уповноважені:

1) здійснювати правопросвітницьку та правовиховну роботу серед учнів та інших учасників освітнього процесу;

2) у разі виявлення необхідності вжиття до дитини відповідних заходів запобігання інформувати про таку дитину повноважні органи, установи чи організації згідно із затвердженим Кабінетом Міністрів України порядком взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів та установ під час забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю.

2. Заклади освіти у разі їх залучення до діяльності із застосування заходів запобігання перебуванню дитини у групі ризику та вчиненню правопорушень у дитячому середовищі можуть створювати ради з питань запобігання правопорушенням у дитячому середовищі, шкільні служби порозуміння та застосовувати інші групові та індивідуальні заходи.

Стаття 17. Участь громадських об'єднань, благодійних організацій, волонтерів у запобіганні перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі

1. Міждисциплінарною командою з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, можуть залучатися громадські об'єднання, благодійні організації, волонтери, які надаватимуть дитині у конфлікті з законом та дитині у контакті з законом, її сім'ї, законним представникам правничу/, психологічну, соціальну допомогу, послуги з проведення відновного примирення (медіації), проходження дитиною корекційної програми відповідно до законодавства.

2. Громадські об'єднання та благодійні організації можуть залучатися суб'єктами юстиції щодо дітей до запобігання перебуванню дитини у групі ризику та правопорушенням у дитячому середовищі, соціальної реабілітації дитини у контакті з законом, роботи з дитиною, засудженою до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, застосування відновних заходів. У разі виявлення необхідності вжиття до дитини відповідних заходів запобігання поза своєю компетенцією інформують про таку дитину уповноважені органи, установи чи організації згідно із затвердженим Кабінетом Міністрів України порядком взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів та установ під час забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Розділ III
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДИТИНИ У
КОНФЛІКТІ ІЗ ЗАКОНОМ І ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ
ДИТИНИ, ЯКА Є ПОТЕРПІЛОЮ АБО СВІДКОМ

Стаття 18. Соціально-психологічна реабілітація дитини у конфлікті із
законом

1. Соціально-психологічна реабілітація дитини у конфлікті із законом здійснюється під час:

- 1) виконання покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- 2) застосування адміністративного стягнення або заходів впливу;
- 3) виведення із кримінального провадження;
- 4) застосування відновних заходів.

Стаття 19. Соціально-психологічна реабілітація дитини у конфлікті із
законом під час виконання покарання, не пов'язаного з
позбавленням волі

1. Соціально-психологічна реабілітація дитини, засудженої до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, здійснюється шляхом проведення соціально-виховної роботи та інших заходів, передбачених законом.

Стаття 20. Дитина у конфлікті із законом у провадженні про
адміністративні правопорушення

1. Соціально-психологічна реабілітація дитини, щодо якої застосовано адміністративне стягнення або заходи впливу, регулюється Кодексом України про адміністративні правопорушення, законодавством про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю та цим Законом.

Стаття 21. Соціально-психологічна реабілітація дитини, яка виведена
з кримінального провадження

1. Соціально-психологічна реабілітація дитини, яка виведена з кримінального провадження, здійснюється шляхом застосування відновних заходів, передбачених частиною першою статті 24 цього Закону.

Стаття 22. Соціально-психологічна реабілітація дитини, звільненої
судом від покарання

1. У випадках звільнення дитини судом від покарання застосовуються відновні заходи, передбачені частиною першою статті 24 цього Закону.

Стаття 23. Соціально-психологічна реабілітація дитини, яка після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що має ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною Кримінального кодексу України

1. У разі вчинення дитиною після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною Кримінального кодексу України, прокурор невідкладно після закриття кримінального провадження направляє постанову про закриття кримінального провадження міждисциплінарній команді з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, для прийняття нею рішення про застосування залежно від характеру суспільно небезпечного діяння та даних про особу дитини одного чи декількох відновних заходів, передбачених частиною першою статті 24 цього Закону, або поміщення дитини до центру соціально-психологічної реабілітації дітей в порядку, визначеному частиною другою статті 24 цього Закону .

2. Рішення міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, може бути оскаржено до суду.

Стаття 24. Відновні заходи щодо дитини у конфлікті із законом

1. У передбачених законом випадках до дитини у конфлікті із законом можуть бути застосовані один чи кілька таких відновних заходів:

- 1) застереження;
- 2) покладення обов'язків:
  - а) не змінювати самовільно місце проживання;
  - б) не покидати місце проживання у визначений період часу;
  - в) не виїздити самовільно за кордон чи за межі населеного пункту;
  - г) обмеження дозвілля та встановлення особливих вимог до поведінки;
  - г) розпочати або відновити здобуття повної загальної середньої освіти;
  - д) працевлаштуватися;
  - е) пройти лікування;
  - є) відшкодувати шкоду;
  - ж) пройти корекційну програму;

3) взяти участь у освітніх, культурних та спортивних заходах (відвідування лекцій, тренінгів, курсів тощо).

Застереження полягає в роз'ясненні дитині судом, прокурором або міждисциплінарною командою з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, завданої їй діями шкоди і наслідків повторного вчинення нею кримінального правопорушення.

2. Міждисциплінарна команда з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, може прийняти рішення щодо поміщення дитини, яка після досягнення одинадцятирічного віку вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, за яке Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років, і яка на момент його вчинення не досягла віку, з якого за таке діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, до центру соціально-психологічної реабілітації дітей на підставі постанови прокурора про закриття кримінального провадження у зв'язку з недосягненням такою дитиною віку кримінальної відповідальності.

3. У разі наявності потерпілого у кримінальному провадженні прокурором може бути запропоновано дитині проходження відновного примирення (медіації) окремо або разом з іншими відновними заходами.

4. Застосування відновних заходів не повинно необґрунтовано обмежувати права дитини.

Стаття 25. Організація виконання відновних заходів

1. Суд, прокурор або міждисциплінарна команда з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у межах визначених законом повноважень безпосередньо роблять дитині застереження, перевіряють виконання обов'язку дитини відшкодувати шкоду у визначені строки.

2. Рішення щодо виконання інших відновних заходів передаються:

1) щодо обов'язку дитини не змінювати самовільно місце проживання, не покидати місце проживання у визначений період часу, не виїждити самовільно з країни чи за межі населеного пункту, про обмеження дозвілля та встановлення особливих вимог до поведінки — батькам чи іншим законним представникам дитини;

2) розпочати або відновити здобуття повної загальної середньої освіти — батькам, іншим законним представникам дитини або службі у справах дітей (в межах її компетенції);

3) щодо сприяння у працевлаштуванні — до центру соціальних служб;

4) пройти лікування — до відділів охорони здоров'я для прийняття рішення про направлення дитини до відповідного лікувального закладу;

5) пройти корекційну програму — до центру соціальних служб, центру надання соціальних послуг, які організовують проходження таких програми, центру медико-соціальної реабілітації дітей, центру соціально-психологічної реабілітації дітей, громадського об'єднання, благодійної організації, які реалізують такі програми;

6) взяти участь у освітніх, культурних та спортивних заходах (відвідування лекцій, тренінгів, курсів тощо) — за погодженням до відповідних закладів або їх засновників, організацій;

7) щодо здійснення нагляду за дитиною — батькам чи іншим законним представникам дитини;

8) проходження відновного примирення (медіації) — до центру з надання безоплатної правничої допомоги або самостійно обраного сторонами посередника (медіатора).

У рішенні вказуються строки повідомлення про стан його виконання.

3. Зазначені у частині другій цієї статті органи, заклади, служби, організації, особи зобов'язані інформувати у встановлені строки про стан виконання дитиною покладених на неї обов'язків суб'єкта юстиції щодо дітей, який прийняв рішення про застосування відновних заходів.

Стаття 26. Захист прав та інтересів дитини, яка є потерпілою або свідком

1. Захист прав та інтересів дитини, яка є потерпілою або свідком у кримінальному провадженні або у справі про адміністративне правопорушення, полягає в наданні залежно від викликаних правопорушенням потреб медичних послуг, психологічної підтримки, а також соціальної та правничої допомоги до початку, під час і після завершення досудового розслідування та судового провадження.

2. Під час досудового розслідування або судового провадження опитування або допит дитини, яка потерпіла від кримінального правопорушення або стала свідком кримінального правопорушення, проводиться за допомогою спеціальної методики опитування/допиту дитини.

3. Суб'єкти юстиції щодо дітей зобов'язані визначати викликані правопорушенням потреби дитини з метою надання їй та її законному представнику відповідної інформації, захисту та підтримки.

Розділ IV
ВИВЕДЕННЯ ДИТИНИ
З КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Стаття 27. Завдання виведення дитини з кримінального провадження

1. Завданнями виведення дитини з кримінального провадження є:

- 1) виховання у дитини почуття особистої відповідальності за заподіяну нею шкоду;
- 2) сприяння реінтеграції дитини до сім'ї та громади;
- 3) заохочення прагнення дитини надати потерпілому в якості компенсації певні послуги чи матеріальне відшкодування заподіяної шкоди;
- 4) сприяння примиренню між дитиною і потерпілим чи громадою;
- 5) запобігання стигматизації дитини та несприятливим наслідкам від застосування до неї кримінального покарання;
- 6) зниження ризику повторних правопорушень;
- 7) забезпечення благополуччя дитини, виховання почуття гідності та прагнення брати участь в житті суспільства.

Стаття 28. Виведення дитини з кримінального провадження

1. З урахуванням ступеня тяжкості вчиненого дитиною кримінального правопорушення і відомостей про особу дитини та умов її життя за її згодою та згодою її законного представника до неї може бути застосовано виведення з кримінального провадження за угодою із прокурором на підставах та в порядку, передбаченому кримінальним та кримінальним процесуальним законами.

2. У разі наявності потерпілого у кримінальному провадженні виведення з кримінального провадження відбувається з проведенням відновного примирення (медіації), при цьому додатково можуть бути застосовані один чи декілька відновних заходів, передбачених частиною першою статті 24 цього Закону.

Стаття 29. Умови відновного примирення (медіації)

1. Умовами проведення відновного примирення (медіації) є:

- 1) активна участь у медіації потерпілого та дитини у конфлікті з законом;

- 2) залучення до відновного примирення нейтрального неупередженого посередника (медіатора), який допомагає сторонам досягти порозуміння, налагодити та проводити переговори;
- 3) автономність у межах кримінального провадження;
- 4) добровільна згода потерпілого і дитини у конфлікті з законом на участь у медіації, можливість відмовитись від участі на будь-якому етапі;
- 5) конфіденційність інформації під час проведення медіації;
- 6) взаємна згода при формуванні остаточного рішення за результатами проведення медіації.

Стаття 30. Гарантії учасників відновного примирення (медіації) у кримінальному провадженні

1. Дитина у контакті з законом має право на участь у відновному примиренні (медіації) з метою максимального забезпечення її прав, свобод і законних інтересів.
2. Участь у відновному примиренні (медіації) не може погіршувати правове і процесуальне становище її учасників.
3. Учасник відновного примирення (медіації) не може бути допитаний щодо фактів, які йому стали відомі під час проходження відновного примирення (медіації) в межах кримінального провадження, окрім випадків, якщо він та інші учасники надали на це згоду.

Стаття 31. Порядок проведення відновного примирення (медіації)

1. Рішення про проведення відновного примирення (медіації) приймає прокурор під час досудового розслідування за власною ініціативою або на підставі рекомендацій міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, або за ініціативою потерпілого чи дитини у конфлікті з законом або їхніх законних представників.
2. Рішення про участь у відновному примиренні (медіації) потерпілий чи дитина у конфлікті з законом можуть приймати самостійно, проінформувавши про це слідчого або прокурора під час досудового розслідування.
3. Відновне примирення (медіація) має бути проведена протягом одного місяця. За бажанням обох сторін, якщо цього вимагають інтереси дитини у конфлікті з законом, цей строк може бути продовжено до двох місяців, про що посередник (медіатор) повідомляє прокурора, який прийняв рішення про зупинення досудового розслідування.

4. Забезпечення доступу особи до відновного примирення (медіації) здійснюється центрами з надання безоплатної правничої допомоги.

Сторони мають право самостійно обирати посередника (медіатора) для проведення відновного примирення (медіації).

5. Посередник (медіатор) самостійно обирає засоби і методи проведення відновного примирення (медіації) та узгоджує порядок її проведення зі сторонами з дотриманням вимог законодавства, професійної етики.

6. Проведення відновного примирення (медіації) за участю дітей у конфлікті з законом відбувається із залученням їх представників або законних представників, близьких родичів, членів сім'ї.

До проведення відновного примирення (медіації) за згодою сторін можуть залучатися соціальні працівники, психологи, представники закладів освіти (за погодження із закладами освіти або їх засновниками) та інші особи, якщо це сприятиме максимальному забезпеченню прав, свобод і законних інтересів дитини у контакті з законом.

7. Домовленості, досягнуті сторонами за результатами участі у відновному примиренні (медіації), викладаються у письмовій угоді (угоді за результатами медіації), яка є обов'язковою для виконання сторонами у визначені ними строки та способами.

8. Угода за результатами медіації не може містити положення, які суперечать законам України, інтересам держави і суспільства, його моральним засадам.

9. Підстави припинення відновного примирення (медіації):

1) укладення сторонами угоди за результатами медіації;

2) отримання посередником (медіатором) заяви сторін або однієї із сторін, адресованої посереднику (медіатору), про припинення відновного примирення (медіації);

3) з моменту отримання сторонами заяви посередника (медіатора) після консультацій зі сторонами про те, що подальші зусилля на досягнення згоди в межах відновного примирення (медіації) більше себе не виправдовують.

Стаття 32. Відшкодування шкоди при проведенні відновного примирення (медіації)

1. В угоді за результатами медіації визначаються розмір, спосіб відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, яке вчинено дитиною.

2. Проведення відновного примирення (медіації), яке передбачає відшкодування шкоди, завданої дитиною, відбувається за участю її законного представника.

Стаття 33. Порядок виконання угоди про виведення дитини з кримінального провадження

1. Контроль за виконанням угоди про виведення дитини з кримінального провадження здійснюється прокурором.

2. Якщо угода про виведення дитини з кримінального провадження передбачає проходження нею відновного примирення (медіації), прокурор передає її копію до центру з надання безоплатної правничої допомоги або самостійно обраного посередника (медіатора), які зобов'язані повідомити прокурора про неможливість виконання угоди в цій частині або в разі укладення угоди за результатами медіації надати її копію.

Стаття 34. Правові наслідки проходження відновного примирення (медіації) та виконання інших відновних заходів, передбачених угодою про виведення з кримінального провадження

1. Виконання неповнолітнім угоди за результатами медіації та інших відновних заходів, передбачених угодою про виведення з кримінального провадження, залежно від ступеню їх виконання може бути підставою для:

- 1) звільнення від кримінальної відповідальності та закриття кримінального провадження;
- 2) звільнення від покарання;
- 3) звільнення від відбування покарання;
- 4) врахування як обставини, що пом'якшує покарання.

2. Застосування правових наслідків, передбачених у частині першій цієї статті, здійснюється відповідно до вимог Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України.

Розділ V
ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування та вводиться в дію з дня набрання чинності Законом України “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо юстиції, дружньої до дитини”.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) частину першу статті 20 Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436) доповнити пунктом 6 такого змісту:

“6) адміністративні справи щодо оскарження рішень міждисциплінарних команд з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, про застосування відновних заходів та поміщення до центру соціально-психологічної реабілітації.”;

2) у Законі України “Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей” (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 6, ст. 35 із наступними змінами):

у частині першій статті 1:

в абзаці першому слова “і профілактики” замінити словом “, запобігання”, а після слова “правопорушень” доповнити словами “та їх соціальної реабілітації”;

абзац третій після слова “підрозділи” доповнити словом “територіальних”;

абзац четвертий викласти в такій редакції:

“центри тимчасового тримання дітей органів Національної поліції.”;

абзац п'ятий виключити;

у частині другій статті 5:

в абзаці тринадцятому слово “(усиновителів)” замінити словами “або осіб, які їх замінюють.”;

в абзаці шістнадцятому слова “спеціально відведених для цього приміщеннях” замінити словами “кімнатах для затриманих”;

в абзаці сімнадцятому слова і цифри “спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, які підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь” замінити словами і цифрами “кімнатах для затриманих дітей окремо від інших затриманих осіб дітей віком від 11 років, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони вчинили суспільно небезпечні діяння”;

абзац вісімнадцятий викласти в такій редакції:

“затримувати і тримати у кімнатах для затриманих дітей окремо від інших затриманих осіб дітей віком від 11 років, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони вчинили суспільно небезпечні діяння, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі понад п'ять років, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, — до доставлення їх до слідчого судді для вирішення питання про поміщення їх до центру

тимчасового тримання дітей органів Національної поліції, але не більше дванадцяти годин з моменту їх затримання;”;

в абзаці двадцять четвертому слово “(усиновителів)” замінити словами “або осіб, які їх замінюють,”;

у статті 7:

назву статті викласти в такій редакції:

“Стаття 7. Центри тимчасового тримання дітей органів Національної поліції”;

друге речення частини першої викласти в такій редакції: “Права та обов’язки посадових осіб центрів тимчасового тримання дітей органів Національної поліції визначаються положенням про центри тимчасового тримання дітей органів Національної поліції.”;

слова “Приймальники-розподільники для дітей” замінити словами “Центри тимчасового тримання дітей органів Національної поліції”;

слова “приймальник-розподільник для дітей” у всіх відмінках і числах замінити словами “центр тимчасового тримання дітей органів Національної поліції” у відповідному відмінку і числі;

слова “спеціальні навчально-виховні заклади” в усіх відмінках замінити словами “центр соціально-психологічної реабілітації дітей” у відповідному відмінку;

пункти 2, 4 та 5 частини четвертої виключити;

статтю 8 виключити;

у статті 9:

у частині першій слова “шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації” замінити словами “центру соціально-психологічної реабілітації дітей”;

у частині п’ятій слово “(усиновителями)” замінити словами “або особами, які їх замінюють,”;

у статті 11:

у частині п’ятій слова “до приймальника-розподільника для дітей” замінити словами “до центру тимчасового тримання дітей”;

в абзаці п’ятому частини сьомої слово “(усиновителів)” замінити словами “або осіб, які їх замінюють,”;

статтю 11¹ викласти в такій редакції:

“Стаття 11¹. Центри соціально-психологічної реабілітації дітей

Центри соціально-психологічної реабілітації дітей утворюються, реорганізуються та ліквідуються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими, районними,

районними у містах Києві та Севастополі державними адміністраціями, виконавчими органами міських і районних у містах рад і підпорядковуються відповідній службі у справах дітей для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги, включаючи надання послуг соціально-психологічної реабілітації з урахуванням потреб:

1) дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку із жорстоким поводженням з дитиною;

ухилянням батьків, осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків;

обставинами стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів;

залишенням держав постійного проживання і відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, підлягають поверненню до держави свого постійного проживання;

для дітей, які залишилися без піклування батьків;

для дітей, розлучених із сім'єю, які не є громадянами України;

2) дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку із скоєнням ними булінгу, домашнього насильства;

перебуванням у групі ризику через поведінку, яка суперечить етичним чи правовим нормам та не тягне притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності;

засудженням до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;

звільненням від відбування покарання з випробуванням;

вчиненням дитиною у віці після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність, суспільно небезпечних діянь, що відповідно до Особливої частини Кримінального кодексу України відносяться до тяжких чи особливо тяжких;

звільненням з установ виконання покарань та потребою у послугі соціальної адаптації.

Строк перебування дитини в центрі соціально-психологічної реабілітації дітей залежить від конкретних обставин, але не може перевищувати відповідно 9 і 12 місяців у разі стаціонарного і денного перебування. Строк перебування дитини в центрі визначається психолого-медико-педагогічною комісією за погодженням із відповідною службою у справах дітей.

Діти, які вчинили у віці після досягнення 11-річного віку до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність, суспільно небезпечне діяння, що відповідно до Особливої частини Кримінального кодексу України відносяться до тяжких чи особливо тяжких, можуть влаштовуватись до центрів соціально-психологічної реабілітації дітей за рішенням міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, для отримання послуги соціально-психологічної реабілітації за спеціальною програмою, затвердженою центральним органом влади, що реалізує державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей, в спеціальних умовах, визначених Кабінетом Міністрів України. За рішенням міждисциплінарної команди з питань соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, строк перебування таких дітей в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей не може перевищувати 12 місяців.

До центрів соціально-психологічної реабілітації дітей не приймаються діти, які перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, психічно хворі, із симптомами хвороби в гострому періоді або в період загострення хронічних захворювань, а також ті, що вчинили кримінальне правопорушення і щодо яких прийнято рішення про затримання, тримання під вартою або поміщення до центру тимчасового тримання для дітей органів Національної поліції.

Центри соціально-психологічної реабілітації дітей є юридичними особами, мають реєстраційні рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, бланки, печатку і штамп встановленого зразка.

Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей із визначенням умов перебування дітей затверджує Кабінет Міністрів України.”;

у частині п'ятій статті 11² слова “приймальника-розподільника для дітей” замінити словами “центру тимчасового тримання дітей органів Національної поліції”;

у статті 13:

у частині першій слова “приймальники-розподільники для дітей, загальноосвітні школи і професійні училища соціальної реабілітації” замінити словами “центри тимчасового тримання дітей органів Національної поліції, центри соціально-психологічної реабілітації дітей”;

у частині четвертій слова “приймальниках-розподільниках для дітей, загальноосвітніх школах і професійних училищах соціальної реабілітації” замінити словами “центрах тимчасового тримання дітей органів Національної поліції, центрах соціально-психологічної реабілітації дітей”, а слово “(усиновителів)” — словами “або осіб, які їх замінюють,”;

у частині першій статті 17 слова “приймальниками-розподільниками для дітей, школами та професійними училищами соціальної реабілітації” замінити словами “центрами тимчасового тримання дітей органів Національної поліції, центрами соціально-психологічної реабілітації дітей”;

3) абзац третій частини першої статті 18 Закону України “Про професійну (професійно-технічну) освіту” (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 32, ст. 215; 2004 р., № 8, ст. 67; 2018 р., № 43, ст. 345) виключити;

4) у Законі України “Про охорону дитинства” (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 30, ст. 142 із наступними змінами):

абзац десятий статті 1 після слів “у конфлікті із законом” доповнити словами “, перебуванням у групі ризику”;

у статті 34:

у назві статті слова “дитини в спеціальних навчально-виховних закладах для неповнолітніх, які потребують особливих умов виховання” замінити словами “дітей в конфлікті із законом”;

частину першу викласти в такій редакції:

“Діти, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв’язку із скоєнням ними булінгу, домашнього насильства; перебування у групі ризику через поведінку, яка суперечить етичним чи правовим нормам та не тягне притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності; засудження до покарання, не пов’язаного з позбавленням волі; звільнення від відбування покарання з випробуванням; вчиненням у віці після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність, суспільно небезпечних діянь, що відповідно до Особливої частини Кримінального кодексу України відносяться до тяжких чи особливо тяжких; звільнення з установ виконання покарання, можуть влаштовуватись до центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.”;

у частині другій слова “загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації” замінити словами “центру соціально-психологічної реабілітації дітей”;

5) у Законі України “Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк” (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 38, ст. 380):

частину другу статті 8 доповнити реченням такого змісту: “Щодо звільнених неповнолітніх поряд із координацією соціального патронажу здійснюється моніторинг виконання плану реінтеграції.”;

статтю 9 доповнити частиною третьою такого змісту:

“3. У разі звільнення неповнолітнього йому та/або його сім’ї надається психологічна та інша підтримка строком не менше ніж одного року з моменту звільнення (або протягом строку невідбутої частини покарання у разі умовно-дострокового звільнення).”;

б) у Законі України “Про безоплатну правову допомогу” (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 51, ст. 577 із наступними змінами):

у назві Закону слова “правову допомогу” замінити словами “правничу допомогу”;

частину другу статті 21 доповнити реченням такого змісту: “У випадку, якщо безоплатна вторинна правнича допомога надається неповнолітньому у кримінальному провадженні або справі про адміністративне правопорушення, призначений з цією метою адвокат повинен, за можливості, мати досвід надання правничої допомоги неповнолітнім.”;

доповнити Закон розділом IV¹ такого змісту:

“Розділ IV¹

НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНИХ ПОСЛУГ З ПРОВЕДЕННЯ ВІДНОВНОГО ПРИМИРЕННЯ (МЕДІАЦІЇ) У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНЬОГО

Стаття 29¹. Надання допомоги в забезпеченні доступу особи до
відновного примирення (медіації) у кримінальних
провадженнях щодо неповнолітніх

1. У передбачених законом випадках у кримінальному провадженні щодо неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) центри з надання безоплатної правничої допомоги надають послугу з проведення відновного примирення (медіації) за участю кваліфікованого посередника (медіатора).

2. Послуга з проведення відновного примирення (медіації) за участю посередника (медіатора) у кримінальному провадженні щодо неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) надається безоплатно.

3. Послуга з проведення відновного примирення (медіації) за участю посередника (медіатора) у кримінальному провадженні щодо неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) може бути надана за зверненням суду, прокурора чи сторін відновного примирення (медіації): неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого) чи його законного представника, потерпілого, його представника чи законного представника неповнолітнього потерпілого.

Стаття 29². Організація підготовки до проведення відновного примирення (медіації)

1. У разі отримання звернення суду, прокурора, сторін відновного примирення (медіації) центр з надання безоплатної правничої допомоги негайно:

1) для проведення відновного примирення (медіації) приймає рішення про призначення посередника (медіатора) із числа адвокатів, включених до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу, або за бажанням сторін відновного примирення (медіації) надає їм можливість самостійно обрати посередника (медіатора), передає йому надані зі зверненням матеріали про кримінальне провадження;

2) інформує про прийняте рішення залежно від стадії провадження суд або прокурора та сторін відновного примирення (медіації);

3) організовує проведення попередніх зустрічей між сторонами відновного примирення (медіації) та посередником (медіатором) з метою підготовки та укладення угоди за результатами медіації.

2. Посередник (медіатор) на попередніх зустрічах зі сторонами відновного примирення (медіації) роз'яснює їм порядок проведення відновного примирення (медіації) і в разі згоди на її проходження надає їм примірну форму угоди за результатами медіації, яка затверджується Координаційним центром з надання правничої допомоги, погоджує дату зустрічі для укладення угоди за результатами медіації та коло інших учасників, з якими за необхідності також проводить попередню зустріч.

3. Угода за результатами медіації має засвідчити факт примирення між сторонами відновного примирення (медіації) та відшкодування завданих кримінальним правопорушенням збитків або усунення заподіяної шкоди, або взяті на себе неповнолітнім підозрюваним (обвинуваченим) зобов'язання про виконання таких дій. Крім того, сторони можуть взяти на себе інші зобов'язання, виконання яких сприятиме ресоціалізації неповнолітнього.

4. У разі неможливості зустрічі для укладення угоди за результатами медіації посередник (медіатор) повідомляє про це суд, прокурора та сторін відновного примирення (медіації).

Стаття 29³. Проведення відновного примирення (медіації)

1. Під час зустрічі між сторонами відновного примирення (медіації) для укладення угоди за результатами медіації посередник (медіатор) з дотриманням принципу нейтральності щодо інтересів сторін надає їм можливість досягти згоди щодо умов угоди за результатами медіації відповідно до особистих інтересів сторін, після чого готує погоджений ними текст угоди за результатами медіації.

2. В угоді за результатами медіації зазначається дата її укладення, скріплюється підписами сторін відновного примирення (медіації) та візується посередником (медіатором) у трьох примірниках, один з яких передається неповнолітньому, другий — потерпілому, третій залишається у посередника (медіатора).

3. Не пізніше наступного робочого дня після проведення зустрічі для укладення угоди за результатами медіації посередник (медіатор) передає її примірник залежно від стадії провадження суду або прокурору або повідомляє їм про відмову в її укладенні.”;

у тексті Закону:

слова “Координаційний центр з надання правової допомоги” в усіх відмінках замінити словами “Координаційний центр з надання правничої допомоги” у відповідному відмінку;

слова “центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги” в усіх відмінках замінити словами “центри з надання безоплатної правничої допомоги” у відповідному відмінку;

слова “Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги” в усіх відмінках і числах замінити словами “Центр з надання безоплатної правничої допомоги” у відповідному відмінку і числі;

слова “правові послуги” в усіх відмінках замінити словами “правничі послуги” у відповідному відмінку;

слова “правова допомога” в усіх відмінках замінити словами “правнича допомога” у відповідному відмінку;

7) частину першу статті 5 Закону України “Про судовий збір” (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87 із наступними змінами) доповнити пунктом 24 такого змісту:

“24) діти, які у випадках, передбачених законодавством, звернулися до суду.”;

8) статтю 13 Закону України “Про пробацію” (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 13, ст. 93) доповнити частиною п’ятою такого змісту:

“5. За бажанням неповнолітнього, звільненого з місць позбавлення волі, орган пробації за місцем проживання неповнолітнього може сприяти йому у веденні законослухняного способу життя шляхом надання інформаційних та консультаційних послуг, залучати до заходів соціально-виховного впливу у взаємодії з іншими державними органами та установами, громадськими об’єднаннями та релігійними організаціями.”;

9) у Законі України “Про Національну поліцію” (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40—41, ст. 379):

частину третю статті 37 доповнити реченням такого змісту: “У випадку затримання неповнолітнього його батьки або інші законні представники мають бути повідомлені також про підстави затримання та негайно запрошені до місця перебування неповнолітнього затриманого з наданням побачення.”;

пункт 1 частини першої статті 41 викласти в такій редакції:

“1) дитини, яка залишилась без догляду, або в разі загрози її життю;”.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

1) привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) забезпечити в межах своїх повноважень прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

3) забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

4) забезпечити підготовку та впровадження єдиних стандартів навчання фахівців юстиції щодо дітей.

4. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

1) забезпечити реорганізацію приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції в центри тимчасового тримання дітей органів Національної поліції;

2) забезпечити ліквідацію школи соціальної реабілітації та професійного училища соціальної реабілітації.

**Голова
Верховної Ради України**